

**Φορείς Διαχείρισης: Βασικό εργαλείο
Διακυβέρνησης στην εφαρμογή
πολιτικών προστασίας**

Ι. Δ. Παντής & Τογρίδου Σ. Α.

Τομέας Οικολογίας, Τμήμα Βιολογίας,
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Υφιστάμενη κατάσταση

Οικονομική ανάπτυξη
Αλλαγή χρήσεων γης

Υποβάθμιση – Ερημοποίηση
φυσικών οικοσυστημάτων

Υπερεκμετάλλευση - Συρρίκνωση
φυσικών πόρων

- Συρρίκνωση φυσικών οικοσυστημάτων
- Ελάττωση βιοποικιλότητας

Αναγκαιότητα: - Διατήρηση της βιοποικιλότητας

- Προστασία των φυσικών οικοσυστημάτων

Λήψη μέτρων

Δημιουργία δικτύων παγκοσμίων περιβαλλοντικών αγαθών

Ίδρυση Προστατευόμενων Φυσικών Περιοχών

Προστατευόμενες Φυσικές Περιοχές

Μια χερσαία ή και θαλάσσια έκταση με ειδικό προορισμό την προστασία και διατήρηση της βιολογικής ποικιλότητας και των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, η οποία υπόκειται σε εξειδικευμένη διαχείριση με νομικά μέσα ή άλλους αποτελεσματικούς τρόπους.

Ορισμός από τη Διεθνή Ένωση για την Προστασία της Φύσης
(IUCN)

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ

- **Εθνική νομοθεσία**
 - **Νόμος 1650/1986**
«Για την προστασία του περιβάλλοντος»
- **Κοινοτική νομοθεσία**
 - **Οδηγία 79/409/ΕΟΚ**
«Για την προστασία των άγριων πουλιών»
 - **Οδηγία 92/43/ΕΟΚ**
«Για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων..»
- **Διεθνής νομοθεσία**
 - **Συνθήκη Ραμσάρ**

Κρατικές δεσμεύσεις

- Λήψη κάθε μέτρου που κρίνεται ως πρόσφορο, για την προστασία και αειφορική διαχείριση των περιοχών με ιδιαίτερη φυσική αξία
- Εκπόνηση Διαχειριστικών Σχεδίων στις περιοχές που κρίνεται αναγκαίο

Νομικά εργαλεία

- ✓ Νόμοι
- ✓ Προεδρικά Διατάγματα
- ✓ Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις

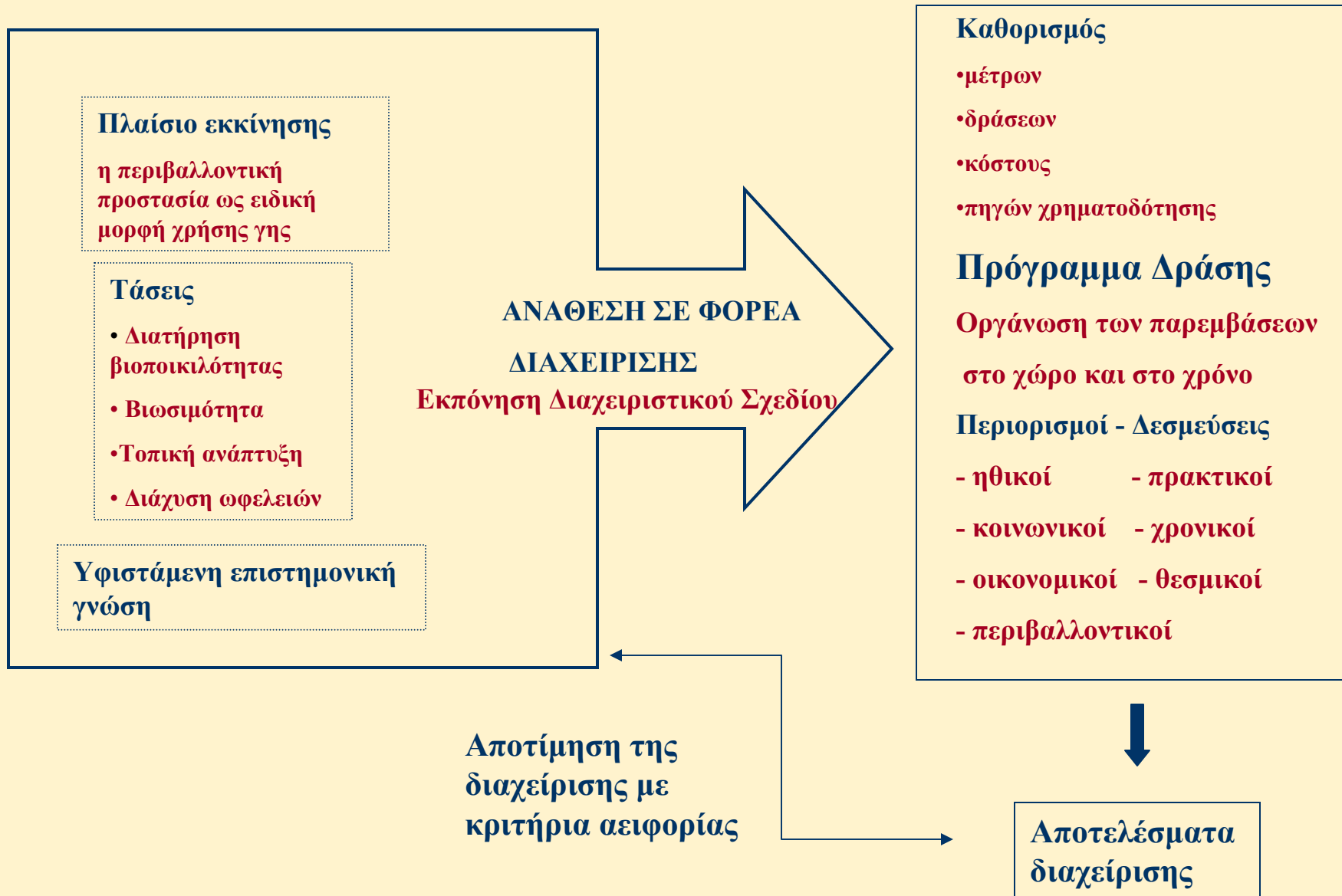
Προστατευόμενες Περιοχές στην Ελλάδα

Στόχος

Διατήρηση των φυσικών και πολιτιστικών αξιών της κάθε περιοχής ενταγμένων στο πλαίσιο της αειφορικής διαχείρισης.

- ❖ Οι ανθρώπινες δραστηριότητες στις προστατευόμενες περιοχές θα πρέπει να διατηρηθούν, με συχνότητα και ένταση, που ιστορικά έχουν καταγραφεί.
- ❖ Οι οποιασδήποτε συμβατές με την προστασία αλλαγές χρήσεων γης θα πρέπει να ενταχτούν σε ένα αειφορικό διαχειριστικό σχεδιασμό.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Φορείς Διαχείρισης

Τα θεσμικά όργανα που ευθύνονται για την Διαχείριση των Προστατευόμενων περιοχών.

- ✓ κατάρτιση και εφαρμογή κανονισμού διοίκησης και λειτουργίας του σχεδίου διαχείρισης
- ✓ εφαρμογή των όρων και των περιορισμών που έχουν οριστεί από το Προεδρικό Διάταγμα (όπου αυτό υπάρχει) ή από το νόμο 3044/2002
- ✓ έγκριση περιβαλλοντικών όρων των έργων και δραστηριοτήτων που πραγματοποιούνται στην προστατευόμενη φυσική περιοχή
- ✓ εκπόνηση και κατάρτιση ερευνών - μελετών
- ✓ ενημέρωση πολιτών
- ✓ προώθηση αειφορικών πρακτικών (οικοτουρισμός – βιολογική γεωργία)

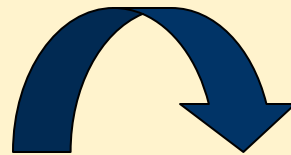
**Δύο φορείς ιδρύθηκαν με Προεδρικό Διάταγμα
(Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου, Εθνικό Πάρκο Σχοινιά)**

25 Φορείς ιδρύθηκαν με το νόμο 3044/2002

Συγκρότηση διοικητικού συμβουλίου

- ✓ Τοπική αυτοδιοίκηση (Πρωτοβάθμια - Δευτεροβάθμια)
- ✓ Κεντρική διοίκηση (Υπουργεία - Περιφέρειες)
- ✓ Περιβαλλοντικές οργανώσεις
- ✓ Παραγωγικοί φορείς
- ✓ Επιστημονικοί Σύμβουλοι

Εύρεση
κοινών
τόπων

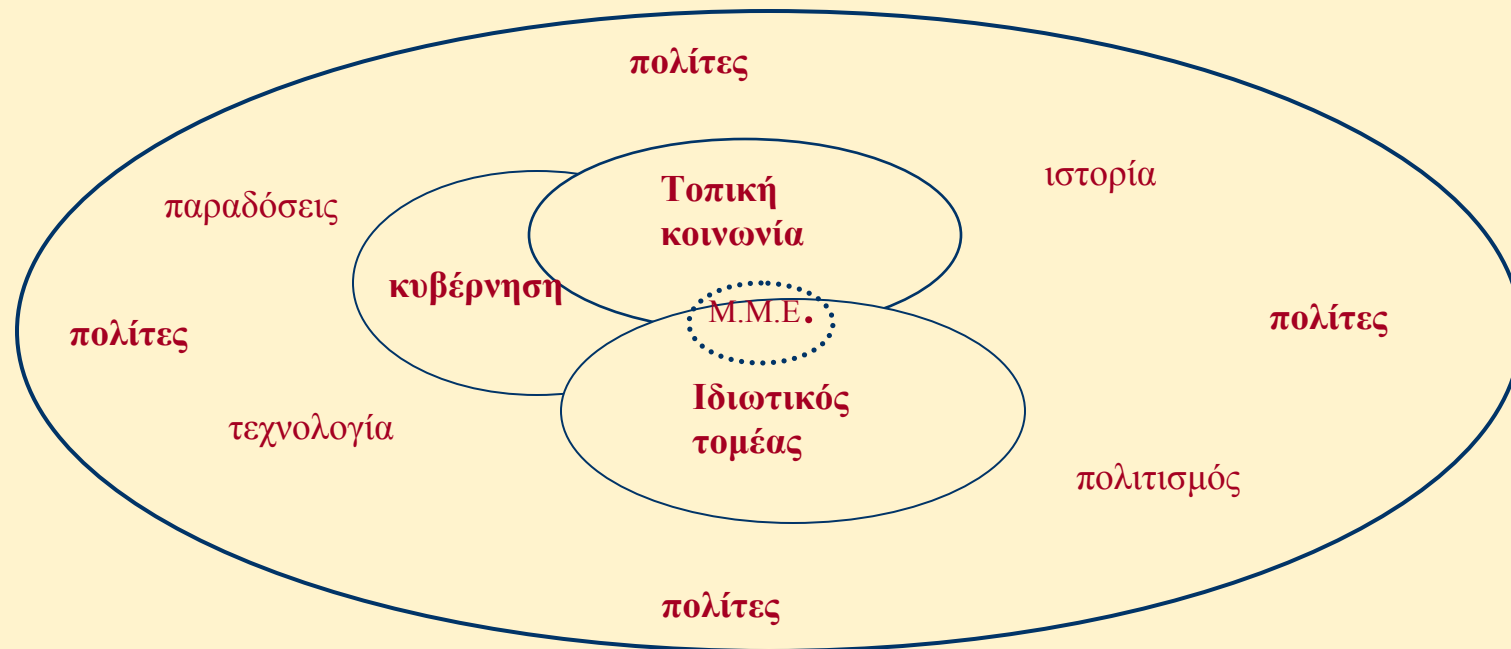
Συγκεκριμένες
κατευθύνσεις ως
προς την
διακυβέρνηση

Διακυβέρνηση

Είναι μια **διαδικασία** οργάνωσης και λήψης αποφάσεων η οποία βασίζεται στη διαμόρφωση ενός **πλαίσιου συναίνεσης** με στόχο την **διασφάλιση της εφαρμογής των αποφάσεων** και τη **δυνατότητα ποσοτικής αποτίμησης** τους

Το σχέδιο συναίνεσης πρέπει να περιλαμβάνει

- τις δεσμεύσεις, τους περιορισμούς και τους στόχους των Φ.Δ.
- τις διαδικασίες, τις παραδόσεις και τις υφιστάμενες δομές της τοπικής κοινωνίας
- τις κρατικές πολιτικές προστασίας και τις διεθνείς συμβάσεις
- τις προσδοκίες της κοινωνίας των πολιτών και του ιδιωτικού τομέα

Οι 5 βασικές αρχές της Διακυβέρνησης των προστατευόμενων περιοχών με βάση τη λίστα των Ηνωμένων Εθνών

1. Νομιμότητα και λόγος

- Συμμετοχή
- Συναινετικός προσανατολισμός

2. Ευθύνη

- Ευθύνη απέναντι στο κοινό και στους εμπλεκόμενους φορείς
- Κράτος δικαίου - Διαφάνεια

3. Πρακτική εφαρμογή

- Ανταπόκριση στους θεσμούς και στις διαδικασίες
- Αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα

4. Αμεροληψία

- Ίσες ευκαιρίες - Τήρηση του νόμου
- Ελεύθερη διακίνηση πληροφορίας

5. Προσανατολισμός

- Διαμόρφωση μακροχρόνιας στρατηγικής η οποία εκτός της προστασίας του περιβάλλοντος πρέπει να συμπεριλαμβάνει πολιτιστικές, κοινωνικές και οικονομικές διαδικασίες ανάπτυξης στην περιοχή

**ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ**

1. Νομιμότητα και λόγος
2. Ευθύνη
3. Πρακτική εφαρμογή
4. Αμεροληψία
5. Προσανατολισμός

ΤΟ ΧΑΣΜΑ

ΣΤΟΧΟΣ

1. Νομιμότητα και λόγος
2. Ευθύνη
3. Πρακτική εφαρμογή
4. Αμεροληψία
5. Προσανατολισμός

ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ
ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΕΣ
ΤΕΧΝΙΚΕΣ

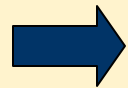
**ΚΡΙΤΗΡΙΑ
ΑΕΙΦΟΡΙΑΣ**

**ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ
ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ**

Συμμετοχή

όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς πρέπει να έχουν λόγο στη λήψη αποφάσεων, είτε άμεσα, είτε μέσω νόμιμων ενδιάμεσων θεσμών που τους εκπροσωπούν.

Η διασφάλιση της εφαρμογής των αποφάσεων επιτυγχάνεται μέσω της πολλαπλής συμμετοχής στην εκπροσώπηση (multi-party)

Στο Φορέα Διαχείρισης του Ε.Θ.Π.Ζ. συμμετέχουν:

- **3 Υπουργεία** – ΠΕΧΩΔΕ
 - Γεωργίας
 - ΥΕΝ
- **Περιφέρεια** - Γ.Γ. Περιφέρειας
- **Μ.Κ.Ο.**
- **Τοπικοί φορείς** – Νομαρχία
 - Δήμοι Ζακύνθου, Λαγανά
- **Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Ζακύνθου**
- **Ένωση ξενοδόχων και ενοικιαζόμενων δωματίων**
- **Πρόεδρος** – Διασφαλίζει την επιστημονική προσέγγιση

Συναινετικός προσανατολισμός

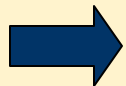
Η καλή Διακυβέρνηση πρέπει να ενσωματώνει τις διαφορετικές προσδοκίες και συμφέροντα τόσο μακροπρόθεσμα, όσο και βραχυπρόθεσμα και να επιτυγχάνει την δυνατόν ευρύτερη συναίνεση

όλες οι αποφάσεις του Φορέα μέχρι σήμερα έχουν ληφθεί ομόφωνα

Ευθύνη

- ✓ Ευθύνη απέναντι στο κοινό και στους εμπλεκόμενους φορείς
- ✓ Κράτος δικαίου – Διαφάνεια
- ✓ Λόγος στον πολίτη

Οι αποφάσεις του Ε.Θ.Π.Ζ. στηρίζονται στην Εθνική, κοινοτική και διεθνή νομοθεσία. Λαμβάνοντας υπόψη τα ανθρώπινα δικαιώματα

Οι Συνεδρίες του Διοικητικού Συμβουλίου είναι ανοικτές προς το κοινό και τα Μ.Μ.Ε. Όλες οι προκηρύξεις γίνονται κυρίως με διαγωνισμούς και όχι με αναθέσεις. Οι οικονομικές δραστηριότητες ελέγχονται από ορκωτούς λογιστές.

Προσανατολισμός του Φορέα Διαχείρισης

- ✓ Στρατηγική σύμφωνη με τα διεθνή πρότυπα
- ✓ Να παρέχει ένα βιώσιμο διαχειριστικό σχέδιο στη βάση του προτύπου των προστατευόμενων περιοχών
- ✓ Να θέτει στόχους άμεσα υλοποιήσιμους σε συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα

Υπαρξη ετήσιου σχεδίου δράσης

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ	ΕΤΟΣ 2000	ΕΤΟΣ 2001	ΕΤΟΣ 2002
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ	9 (19%)	46 (33%)	42 (30%)
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΕΣ	4 (9%)	37 (27%)	45 (33%)
ΥΠΟΔΟΜΕΣ	6 (13%)	1 (0.8%)	4 (4%)
ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ	27 (59%)	55 (39.2%)	45 (33%)

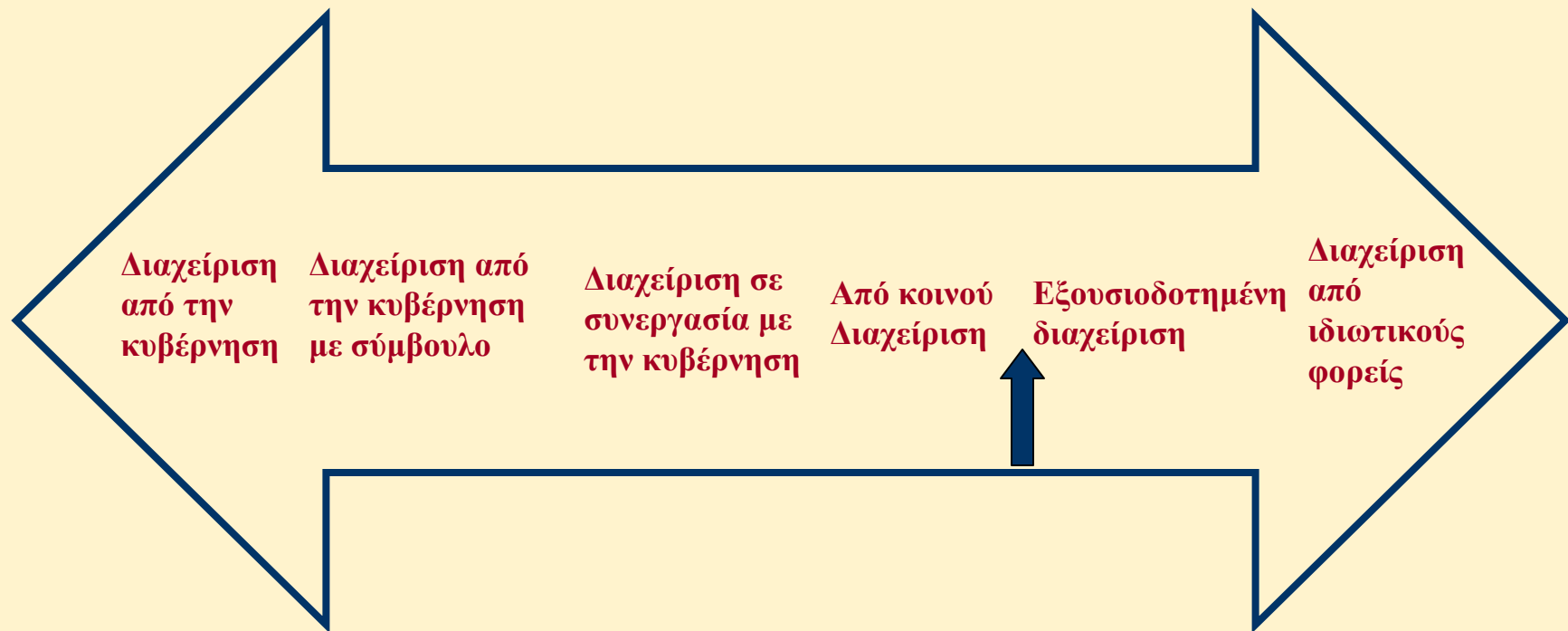
Τον πρώτο χρόνο λειτουργίας η φύση του φορέα ήταν περισσότερο αναπτυξιακή.

Εξασφάλιση οικονομικών πόρων

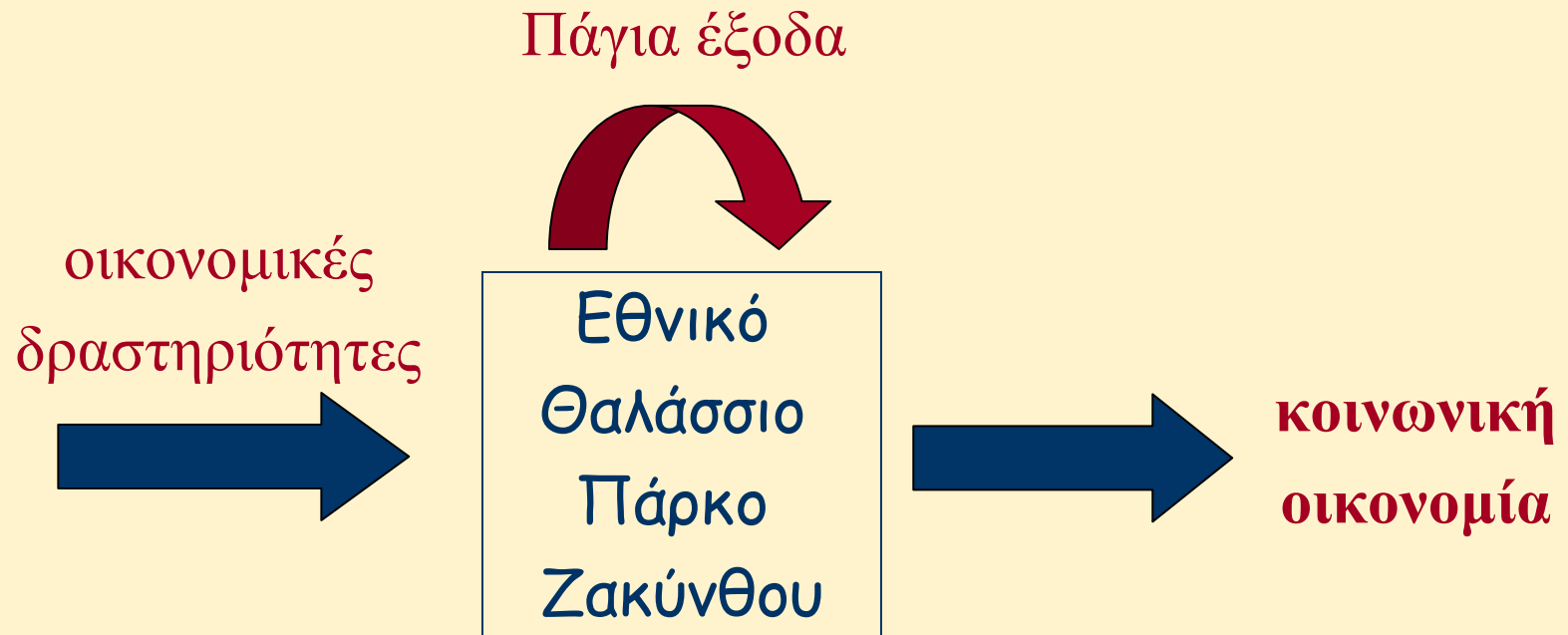
Προστασία του περιβάλλοντος

Τύπος Διακυβέρνησης

✓ Εύρεση του κατάλληλου τύπου διακυβέρνησης

Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Ζακύνθου

Αποτελέσματα από την εφαρμογή στο Ε.Θ.Π.Ζ. των αρχών Διακυβέρνησης.

- ❖ Βελτίωση της *κοινωνικής συναίνεσης*
- ❖ *Αξιόπιστος συνομιλητής* της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην εφαρμογή της νομοθεσίας
- ❖ *Προσφορά θέσεων εργασίας* στην τοπική κοινωνία και θετικά αποτελέσματα στην κοινωνική οικονομία
- ❖ *Εισαγωγή καινοτόμων διαχειριστικών πρακτικών* (οικοτουρισμός, αγροτικά προϊόντα προστατευόμενων περιοχών) με παραδειγματικά ωφέλη
- ❖ Συμβολή στη διατήρηση της *πολιτιστικής κληρονομιάς*
- ❖ Κύριος *διαμορφωτής περιβαλλοντικής πολιτικής* σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο

ΣΥΝΟΨΗ

- Ο Φορέας Διαχείρισης του Εθνικού Θαλάσσιου Πάρκου Ζακύνθου αποτελεί ένα παράδειγμα εφαρμογής των αρχών της Διακυβέρνησης στην Ελλάδα.
- Οι νέοι Φορείς Διαχείρισης μπορούν να ακολουθήσουν το παράδειγμα του Ε.Θ.Π.Ζ. και να συνδημιουργήσουν τελικά ένα **δίκτυο Διακυβέρνησης Προστατευόμενων Περιοχών** προσαρμοσμένο στην ελληνική ιδιαιτερότητα.
- Ωστόσο, πολλά προβλήματα παραμένουν εκκρεμή, κυρίως εξαιτίας της συχνής **ανακλητότητας** των αποφάσεων, απόρροια των πολιτικών αλλαγών και της **έλλειψης εθνικής περιβαλλοντικής στρατηγικής** για την προστασία του περιβάλλοντος.